

AKMED

KOÇ UNIVERSITY

Suna & İnan Kırac

Research Center for

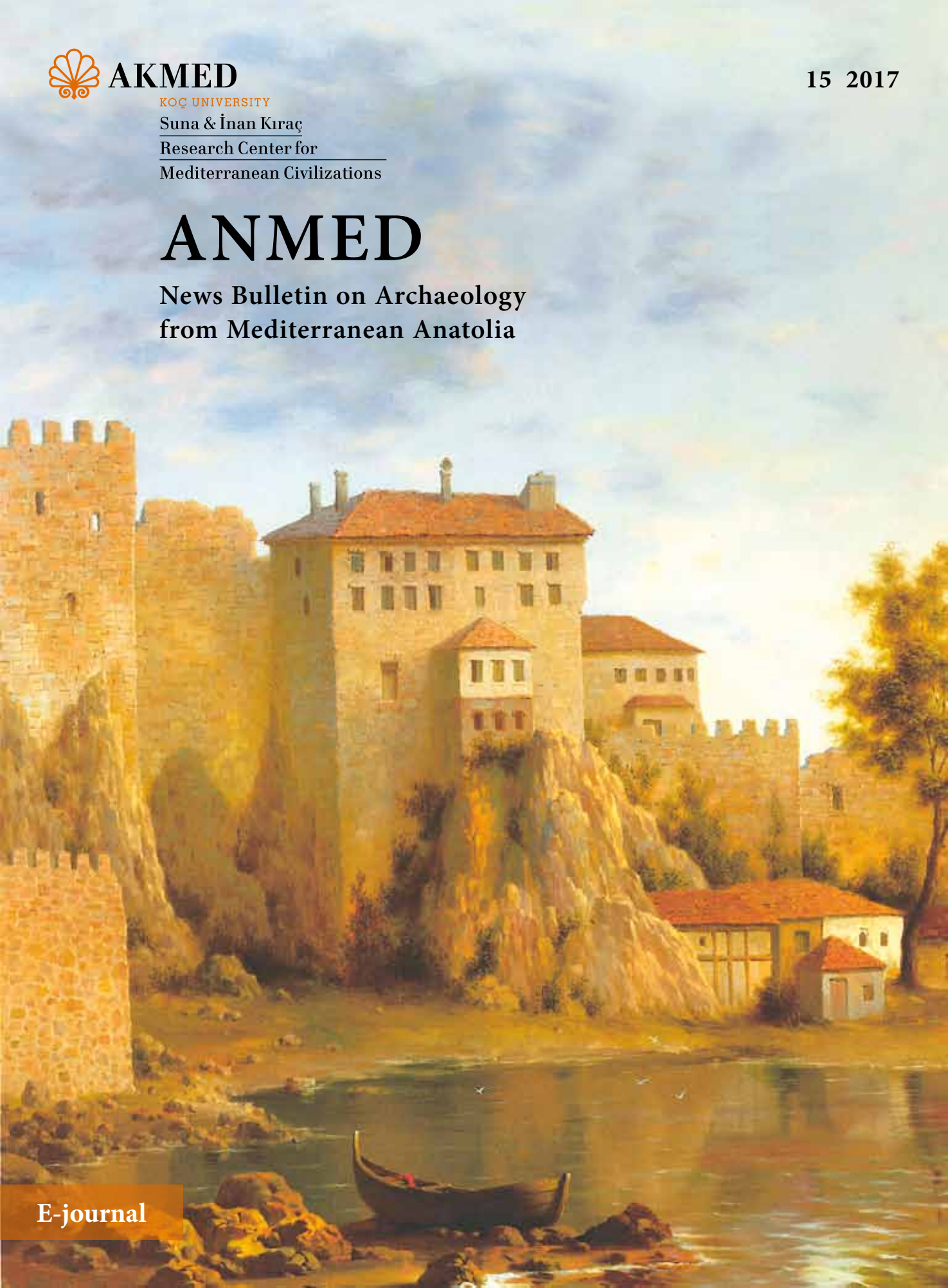
Mediterranean Civilizations

15 2017

ANMED

News Bulletin on Archaeology
from Mediterranean Anatolia

E-journal

ANMED

News Bulletin on Archaeology from Mediterranean Anatolia
(Anadolu Akdenizi Arkeoloji Haberleri Bülteni)

15 2017

<i>Mode of publication</i>	Worldwide e-journal
<i>Publisher certificate number</i>	18318
<i>Publisher management</i>	Koç University Rumelifeneri Yolu, 34450 Sarıyer / İstanbul
<i>Publisher</i>	President Umran Savaş İnan on behalf of Koç University
<i>Editor-in-chief</i>	Oğuz Tekin
<i>Editor</i>	Tarkan Kahya
<i>English copyediting</i>	Mark Wilson Gürkan Ergin
<i>Translation from Turkish to English</i>	Melis Seyhun Çalışlar
©	Koç University AKMED (Suna & İnan Kırac Research Center for Mediterranean Civilizations)
<i>Production</i>	Zero Production Ltd. Abdullah Sok. No. 17 Taksim 34433 İstanbul Tel: +90 (212) 244 75 21 • Fax: +90 (212) 244 32 09 info@zerobooksonline.com ; www.zerobooksonline.com
<i>Mailing address</i>	Koç Üniversitesi AKMED (Suna & İnan Kırac Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Merkezi) Barbaros Mah. Kocatepe Sok. No. 22 Kaleiçi 07100 Antalya - TURKEY Tel: +90 (242) 243 42 74 • Fax: +90 (242) 243 80 13 https://akmed.ku.edu.tr akmed@ku.edu.tr
<i>Cover</i>	Detail of an old Antalya's engravings from the 19th century (Resimlerle Eski Antalya / Pictures of Old Antalya [2013] AKMED).

KOÇ ÜNİVERSİTESİ

AKMED

KOÇ UNIVERSITY

Suna & İnan Kırac

Research Center for

Mediterranean Civilizations

AKMED

KOÇ UNIVERSITY

Suna & İnan Kırac

Research Center for

Mediterranean Civilizations

15 2017

ANMED

**News Bulletin on Archaeology
from Mediterranean Anatolia**

CONTENTS

EXCAVATION REPORTS

• A New Excavation in the Mediterranean: Adana's Tepebağ Höyük	Fatma ŞAHİN	1
• Work at the Church of St Nicholas in Demre / Myra in 2016	Sema DOĞAN – Ebru F. FINDIK Vera BULGURLU	11
• Elaiussa Sebaste 2016	Annalisa POLOSA – Muharrem ORAL	20
• Excavations at Hacılar Büyük Höyük in 2016	Gülsün UMURTAK – Refik DURU	27
• Excavations at Karain Cave in 2016	Harun TAŞKIRAN	36
• Excavation and Restoration Work at Kelenderis in 2016	K. Levent ZOROĞLU	42
• Xanthos Excavations of 2016	Burhan VARKIVANÇ	49
• Limyra 2016	Martin SEYER	56
• Myra and Andriake Excavations of 2016	Nevzat ÇEVİK – Süleyman BULUT Afşin AYGÜN Özgü ÇÖMEZOĞLU UZBEK	67
• Olympos Excavation 2016	B. Yelda OLCAY UÇKAN Gökçen K. ÖZTAŞKIN	76
• Pedasa Excavation 2016	Adnan DİLER	85
• Pisidian Antiocheia Excavation 2016	Mehmet ÖZHANLI	95
• The 2016 PQ4-Burial Compound Excavations at Sagalassos	Sam CLEYMANS – Jeroen POBLOME	100
• Excavations at Soli Pompeiopolis in 2016	Remzi YAĞCI – Davut YİĞİTPAŞA	108

SURVEY REPORTS

• The 2016 Season of the Lower Göksu Archaeological Salvage Survey Project	Tevfik Emre ŞERİFOĞLU	119
• Aya Tekla (Hagia Thekla/Meryemlik) Archaeological Site Survey 2016	Umut ALMAÇ – Ayşe Ceren BİLGE Funda Solmaz ŞAKAR	127
• Boğsak Archaeological Survey (Boğa) 2016	Günder VARİNLİOĞLU	133
• Studies on the Ancient Settlement of Tapureli in Rough Cilicia	Ümit AYDINOĞLU	141
• Surveys at Kuseyr Yaylası in Antakya – Altınözü – Yayladağı Districts of Hatay Province in 2016	Hatice PAMİR – Ayşe HENRY	147

İÇİNDEKİLER

KAZI RAPORLARI

• Akdeniz Bölgesi'nde Yeni Bir Kazı: Adana – Tepebağ Höyük	Fatma ŞAHİN	1
• Demre / Myra Aziz Nikolaos Kilisesi Kazı, Koruma ve Onarım Çalışmaları 2016	Sema DOĞAN – Ebru F. FINDIK Vera BULGURLU	11
• Elaiussa Sebaste 2016	Annalisa POLOSA – Muharrem ORAL	20
• Hacılar Büyük Höyük Kazıları – 2016	Gülsün UMURTAK – Refik DURU	27
• Karain Mağarası – 2016	Harun TAŞKIRAN	36
• Kelenderis 2016 Yılı Kazı ve Onarım Çalışmaları	K. Levent ZOROĞLU	42
• 2016 Yılı Ksanthos Kazıları	Burhan VARKIVANÇ	49
• Limyra 2016	Martin SEYER	56
• 2016 Yılı Myra ve Andriake Kazıları	Nevzat ÇEVİK – Süleyman BULUT Afşin AYGÜN Özgü ÇÖMEZOĞLU UZBEK	67
• Olympos Kazısı 2016	B. Yelda OLCAY UÇKAN Gökçen K. ÖZTAŞKIN	76
• Pedasa Kazısı 2016	Adnan DİLER	85
• Pisidia Antiokheia Kazısı 2016	Mehmet ÖZHANLI	95
• Sagalassos PQ4 Mezar Kompleksi 2016 Kazıları	Sam CLEYMANS – Jeroen POBLOME	100
• Soli Pompeiopolis 2016 Kazıları	Remzi YAĞCI – Davut YiĞİTPAŞA	108

YÜZEY ARAŞTIRMA RAPORLARI

• Aşağı Göksu Arkeolojik Kurtarma Yüzey Araştırması Projesi 2016 Sezonu Çalışmaları	Tevfik Emre ŞERİFOĞLU	119
• Ayatekla (Meryemlik) Ören Yeri Yüzey Araştırması 2016	Umut ALMAÇ – Ayşe Ceren BİLGE Funda Solmaz ŞAKAR	127
• Boğsak Arkeolojik Yüzey Araştırması (BOGA) 2016	Günder VARİNLİOĞLU	133
• Dağlık Kilikia'da Tapureli Antik Yerleşim Araştırmaları	Ümit AYDINOĞLU	141
• Hatay İli Antakya, Altınözü, Yayladağı, Kuseyr Yaylası Yüzey Araştırması 2016	Hatice PAMİR – Ayşe HENRY	147

CONTENTS

• Archaeological Surveys for Ancient Settlements and Settlement Patterns in Karaman Province and in the Mut District of Mersin Province in 2016	Ercan AŞKIN – Mehmet KURT Mehmet ALKAN – Hatice KÖRSULU H. Ertuğ ERGÜRER	156
• Surveys in Kremna and Environs 2016	Hüseyin METİN – Salih SOSLU Mustafa ÇİDEM	161
• Northern Pisidia Survey of 2016	Fikret ÖZCAN	171
• 2016 Survey on the Byzantine Settlements around Alacadağ in the Lycia Region	Bülent İŞLER	179
• 2016 Mersin Province Underwater Research and Silifke Dana Island Shipyard Studies	Hakan ÖNİZ	189
• Survey on Rough Cilicia Settlement History and Rural Settlements 2016	Aşkın ÖZDİZBAY	195
• Surveys on the Transportation Systems in Lycia/Pamphylia 2016	N. Eda AKYÜREK ŞAHİN – Fatih ONUR Mehmet ALKAN – M. Ertan YILDIZ	203
• 2016 Survey of Phaselis and its Territorium	Murat ARSLAN – Nihal TÜNER ÖNEN	213
• Up in the hills: the 2016 Sagalassos Archaeological Survey Results	Ralf VANDAM – Jeroen POBLOME	224
• Survey Results from the Ancient City of Seleuceia Sidera	Bilge Hürmüzlü KORTHOLT Meltem AYAŞAN – Uygur HECEBİL Burak SÖNMEZ – Hüseyin KÖKER Thomas SCHENK – İlkey ATAV KÖKER	233
• Surveys at Syedra 2016 (Second Season)	Birol CAN – Aylin ÇAKIR Brian CANNON – Dennis MURPHY H. Asena KIZILARSLANOĞLU	242
• 2016 Survey at Şeref Höyük / Komama and Environs	Ralf BECKS – B. Ayça POLAT BECKS	251
• 2016 Uylupınar (Early Kibyra) Settlement Survey	F. Eray DÖKÜ – İsmail BAYTAK	261

OTHER REPORTS

• 2016 Excavations at Antakya Hippodrome and Environs	Hatice PAMİR	269
• Excavations at the East Roman Plate Wreck of Adrasan, Antalya of in 2016	Hakan ÖNİZ – Harun ÖZDAŞ Mustafa DEMİREL	277
• Rescue Excavation in Kaleiçi at Insula 129, Lot 2-11-18 by the Antalya Museum	Hüseyin TOPRAK	280

İÇİNDEKİLER

• Karaman İli ve Mersin İli Mut İlçesi Antik Dönem Yerleşimleri ve Yerleşim Düzenlemesi Arkeolojik Yüzey Araştırması 2016	Ercan AŞKIN – Mehmet KURT Mehmet ALKAN – Hatice KÖRSULU H. Ertuğ ERGÜNER	156
• Kremna ve Çevresi Yüzey Araştırması 2016	Hüseyin METİN – Salih SOSLU Mustafa ÇİDEM	161
• 2016 Yılı Kuzey Pisidia Yüzey Araştırması	Fikret ÖZCAN	171
• Likya Bölgesi Alacadağ Çevresindeki Bizans Yerleşimleri Yüzey Araştırması 2016 Yılı Çalışmaları	Bülent İŞLER	179
• 2016 Yılı Mersin Sualtı Araştırmaları ve Silifke Dana Adası Tersanesi Çalışmaları	Hakan ÖNİZ	189
• Dağlık Kilikia Yerleşim Tarihi ve Kırsal Yerleşmeler Araştırması – 2016	Aşkın ÖZDİZBAY	195
• Likya/Pamfilya Ulaşım Sistemleri Yüzey Araştırması 2016	N. Eda AKYÜREK ŞAHİN Fatih ONUR – Mehmet ALKAN M. Ertan YILDIZ	203
• Phaselis ve Teritoryumu Yüzey Araştırması 2016	Murat ARSLAN – Nihal TÜNER ÖNEN	213
• Dağlarda: Sagalassos Arkeolojik Yüzey Araştırması 2016 Yılı Sonuçları	Ralf VANDAM – Jeroen POBLOME	224
• Seleukeia Sidera Antik Kenti Yüzey Araştırması Sonuçları	Bilge Hürmüzlü KORTHOLT Meltem AYAŞAN – Uygur HECEBİL Burak SÖNMEZ – Hüseyin KÖKER Thomas SCHENK – İlkey ATAV KÖKER	233
• Syedra 2016 (İkinci Sezon) Yüzey Araştırmaları	Birol CAN – Aylin ÇAKIR Brian CANNON – Dennis MURPHY H. Asena KIZILARSLANOĞLU	242
• Şeref Höyük / Komama ve Çevresi Yüzey Araştırması 2016	Ralf BECKS – B. Ayça POLAT BECKS	251
• 2016 Yılı Uylupınar (Erken Kibyra) Yerleşimi Yüzey Araştırması	F. Eray DÖKÜ – İsmail BAYTAK	261

DİĞER ÇALIŞMA RAPORLARI

• Antakya Hippodrom ve Çevresi Kazısı 2016	Hatice PAMİR	269
• Antalya-Adrasan Doğu Roma Dönemi Tabak Batığı Kazısı 2016	Hakan ÖNİZ – Harun ÖZDAŞ Mustafa DEMİREL	277
• Antalya Müzesi Kaleiçi 129 Ada 2-11-18 Parsel Kurtarma Kazısı	Hüseyin TOPRAK	280

CONTENTS

• Corpus Inscriptionum Latinarum XVII/5-3 Miliaria Provinciarum Lyciae-Pamphyliae et Ciliciae Project 2016 Studies	Hamdi ŞAHİN	290
• Cleaning and Excavation Work at Evdirhan in 2015	İsmail AYDEMİR	295
• Lyrboton Kome Excavation 2016 First Season Activities	Mustafa DEMİREL – Nevzat ÇEVİK	301
• Red Lustrous Wheel-made Ware Archaeometry Project 2014-16 Studies	Ekin KOZAL – Mustafa KİBAROĞLU	312
• On-Line Publication of the Rough Cilicia Archaeological Survey Project Ceramic Datasets at PURR	Nicholas RAUH Standa PEJŠA – Matthew DILLON H. Asena KIZILARSLANOĞLU Caroline AUTRET	320
• Numismatic Studies at Side Museum in 2016	Ahmet Tolga TEK – Hüseyin KÖKER Ece TARAKAN	324

İÇİNDEKİLER

• <i>Corpus Inscriptionum Latinarum XVII/5-3 Miliaria Provinciarum Lyciae-Pamphyliae et Ciliciae Projesi 2016 Yılı Çalışmaları</i>	Hamdi ŞAHİN	290
• <i>2015 Yılı Evdirhan Bitki Temizliği ve Kazı Çalışmaları</i>	İsmail AYDEMİR	295
• <i>Lyrboton Kome Kazısı İlk Sezon 2016 Yılı Çalışmaları</i>	Mustafa DEMİREL – Nevzat ÇEVİK	301
• <i>Red Lustrous Wheel-made Ware Köken Sorunu Üzerine Arkeometri Projesi 2014-2016 Yılı Çalışmaları</i>	Ekin KOZAL – Mustafa KİBAROĞLU	312
• <i>Dağlık Kilikya Arkeolojik Yüzey Araştırması Projesi'nin Çanak-Çömlek Veri Kümelerinin PURR'da Çevrim İçi Yayımlaması</i>	Nicholas RAUH Standa PEJŠA – Matthew DILLON H. Asena KIZILARSLANOĞLU Caroline AUTRET	320
• <i>Side Müzesi'nde 2016 Yılında Yürütülen Numismatik Araştırmaları</i>	Ahmet Tolga TEK – Hüseyin KÖKER Ece TARAKAN	324

Up in the hills: The 2016 Sagalassos Archaeological Survey Results

Dağlarda: Sagalassos Arkeolojik Yüzey Araştırması 2016 Yılı Sonuçları

Ralf VANDAM – Patrick T. WILLETT – Jeroen POBLOME

Introduction

In 2016 the Sagalassos Archaeological Research Project¹ initiated an archaeological survey research in the mountainous areas near the villages of Dereköy, Hisar, and Yumurtas (Burdur Province), about seven kilometers southwest of the ancient site of Sagalassos (Fig. 1). The main aim of this survey was to investigate the long-term occupational history and socio-ecological systems of more “marginal” landscapes from prehistory until recent times. Archaeological research in the Burdur region and generally in Western Turkey has mainly focused on the larger fertile lowland areas, which revealed numerous farming settlements from the Neolithic period onwards and illustrated distinctive times of continuity and collapse in human occupation in these areas. In contrast, less is known how past communities engaged in other, more constrained landscape units such as remote, high altitude locations, which also make up a significant part of Turkey’s geography. Traditionally, these landscapes are considered as “marginal” due to their environmental characteristics, such as ecological poverty, inaccessibility, and remoteness, or their inherent risks and

Giriş

2016 yılında Sagalassos Arkeolojik Araştırma Projesi¹ kapsamında Sagalassos antik kentinin yaklaşık 7 km güneybatısında yer alan Dereköy, Hisar ve Yumurtas köyleri civarındaki dağlık alanda arkeolojik yüzey araştırması başlatıldı (Res. 1). Bu yüzey araştırmasının amacı, tarih öncesinden yakın zamanlara kadar geçen dönemde, daha “marjinal” alanların uzun vadede iskan tarihi ve sosyo-ekolojik sistemlerini incelemektir. Burdur yöresi özelinde ve Batı Anadolu genelinde arkeolojik araştırmalar daha çok, verimli ve daha büyük, düşük rakımlı arazilere yoğunlaşmış olup Neolitik Dönem’den itibaren çok sayıda tarım yerleşimi saptanmıştır ve söz konusu alanlarda insan iskanının süreklilik ve yıkımı hususlarında belirleyici zamanlamaların varlığı gösterilmiştir. Buna karşılık, geçmişteki toplulukların, Türkiye coğrafyasının önemli bir kısmını oluşturan yüksek rakımlı ve yoldan uzak türden kısıtlı coğrafyalarda nasıl yaşamını sürdürdüğü hakkında çok az şey bilinmektedir. Geleneksel olarak bu tür coğrafyalar, ekolojik fakirlik, erişim zorluğu ve uzaklık gibi çevresel karakteristikleri ya da riskleri ve zorlu iklim koşulları nedeniyle “marjinal” kabul edilegelmiştir. 2016

¹ This research was supported by the Belgian Programme on Interuniversity Poles of Attraction, the Research Fund of the University of Leuven and the Research Foundation Flanders. R. Vandam is a Research Foundation Flanders postdoctoral researcher at the Sagalassos Archaeological Research Project of the University of Leuven, Belgium. Jeroen Poblome is a full professor at the University of Leuven and the director of Sagalassos Archaeological Research Project. The authors would like to thank all survey team members, the Ministry of Culture and Tourism of the Republic of Turkey for the survey permission, and its representative G. Karaköy who aided during the 2016 fieldwork campaign.

¹ Bu araştırma, Üniversitelerarası Çekim Kutupları Belçika Programı, Leuven Üniversitesi Araştırma Fonu, Flanders Araştırma Vakfı tarafından desteklenmiştir. R. Vandam, Flanders Araştırma Vakfı’nda doktora-sonrası araştırmacısı olarak Belçika Leuven Üniversitesi Sagalassos Arkeolojik Araştırma Projesi’nde görevlidir. J. Poblome, Leuven Üniversitesi’nde tam zamanlı olarak öğretim üyesi olup Sagalassos Arkeolojik Araştırma Projesi başkanıdır. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı’na, Bakanlık temsilcisi G. Karaköy’e yüzey araştırması izni ve 2016 yılı arazi çalışmasındaki yardımlarından dolayı teşekkürlerimizi ifade etmek isteriz.

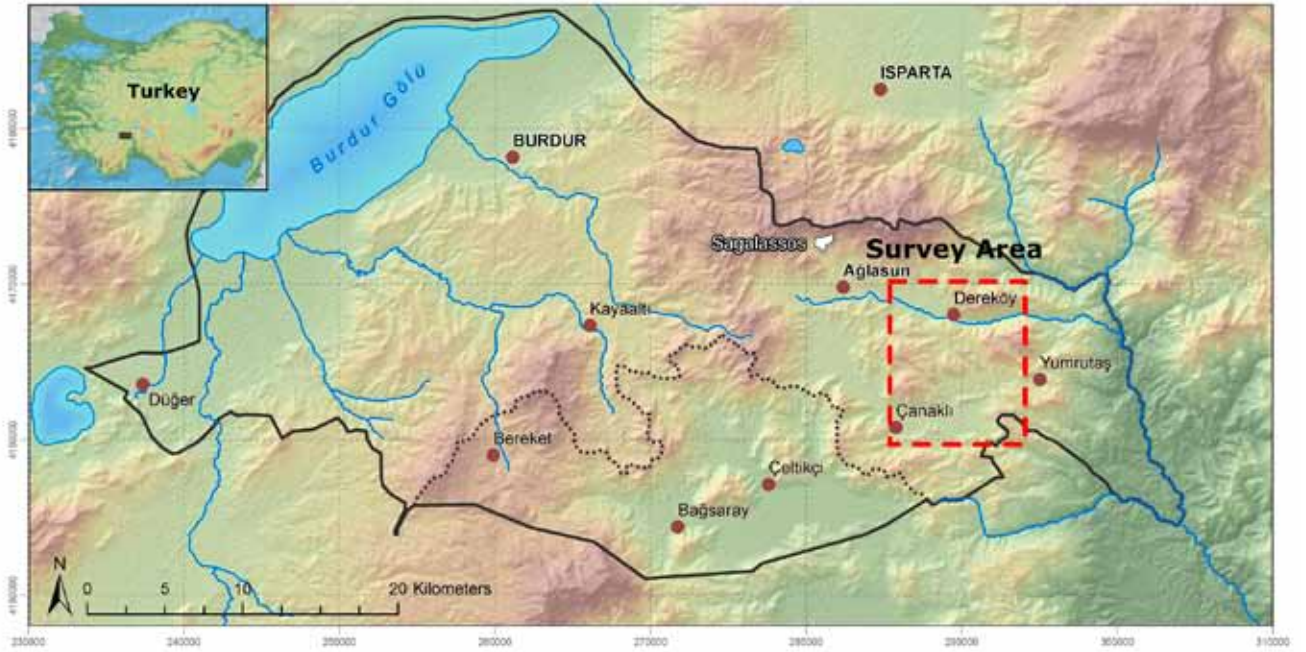

Fig. 1 Dereköy – Hisar survey area located in the eastern part of the territory of ancient Sagalassos, geographically situated within the Western Taurus Mountains in the Burdur province of southwest Turkey, 15 km from Isparta and 100 km from the Mediterranean Sea.

Res. 1 Antik Sagalassos'un egemenlik alanının doğu kesiminde konumlanan Dereköy – Hisar yüzey araştırması alanı. Bu bölge coğrafi olarak Burdur ili'ndeki Batı Toroslar dahilinde olup Isparta'ya 15 km ve Akdeniz'e 100 km mesafededir.

harsh weather conditions. The mountainous area of the Dereköy-Hisar region was selected as the main research focus for the 2016 survey because it possesses all the above-mentioned characteristics. Furthermore, so far no systematic archaeological research has been conducted in this area. The known sites in the area (Fig. 2) were located during extensive survey campaigns of our project, such as the Late Paleolithic cave site of Dereköy excavated in 1997, two larger hilltop sites at Aykırıkcı (Iron Age) and Hisar (Hellenistic), and a Late Roman hamlet (Köy 1), hilltop site (Dereköy Kale) and a church in the Ağlasun valley, plus a few metal production sites in the Bey Dağları². The survey campaign lasted for seven weeks and consisted of three weeks of field walking which was followed by four weeks of survey material study.

Survey Methodology

The applied survey methodology was based on successful intensive field walking (or tract walking) campaigns previously carried out by our project in the Burdur Plain (2010-2012)³ and generally corresponds with

yılı yüzey araştırması için Dereköy – Hisar bölgesindeki dağlık alan yukarıdaki tüm özelliklere sahip olması nedeniyle seçilmiştir. Üstelik bu bölgede şimdiye kadar sistematik bir arkeolojik araştırma gerçekleştirilmemiştir. Bölgede bilinen sitler (Res. 2) -örneğin 1997 yılında kazılan Dereköy Geç Paleolitik mağara sitesi, Aykırıkcı (Demir Çağı) ve Hisar (Hellenistik)'daki daha büyük tepe üstü siteleri, ve Geç Roma köyü (Köy 1) ve Ağlasun Vadisi'ndeki kilise ile Bey Dağları'nda birkaç maden işliği²- projemizin yoğun yüzey araştırmaları sırasında tespit edilmiştir. Yüzey araştırması üç haftası arazide yürüyerek ve dört haftası malzeme incelemesi ile toplamda yedi hafta sürmüştür.

Metodoloji

Uygulanan yüzey araştırma metodolojisi, (doğu) Akdeniz'deki diğer yoğun yüzey araştırmalarında kullanılan yöntemle örtüşen ve projemiz çerçevesinde 2010-2012 yıllarında Burdur Ovası'nda³ da uyguladığımız,

² For further information see H. Vanhaverbeke – Marc Waelkens, The Chora of Sagalassos. The Evolution of the Settlement Pattern from Prehistoric until Recent Times. Studies in Eastern Mediterranean Archaeology V (2002).

³ R. Vandam, "The Burdur Plain Survey Project, SW Turkey.

² Daha fazla bilgi için bk.: H. Vanhaverbeke – M. Waelkens, The Chora of Sagalassos. The Evolution of the Settlement Pattern from Prehistoric until Recent Times. Studies in Eastern Mediterranean Archaeology V (2003).

³ R. Vandam, "The Burdur Plain Survey Project, SW Turkey. In search of the Middle Chalcolithic (5500 – 4200 BC)", bk.: S. Steadman – G. McMahon (ed.), The Archaeology of Anatolia: Recent Discoveries (2011 – 2014), Vol I (2015) 282-301.

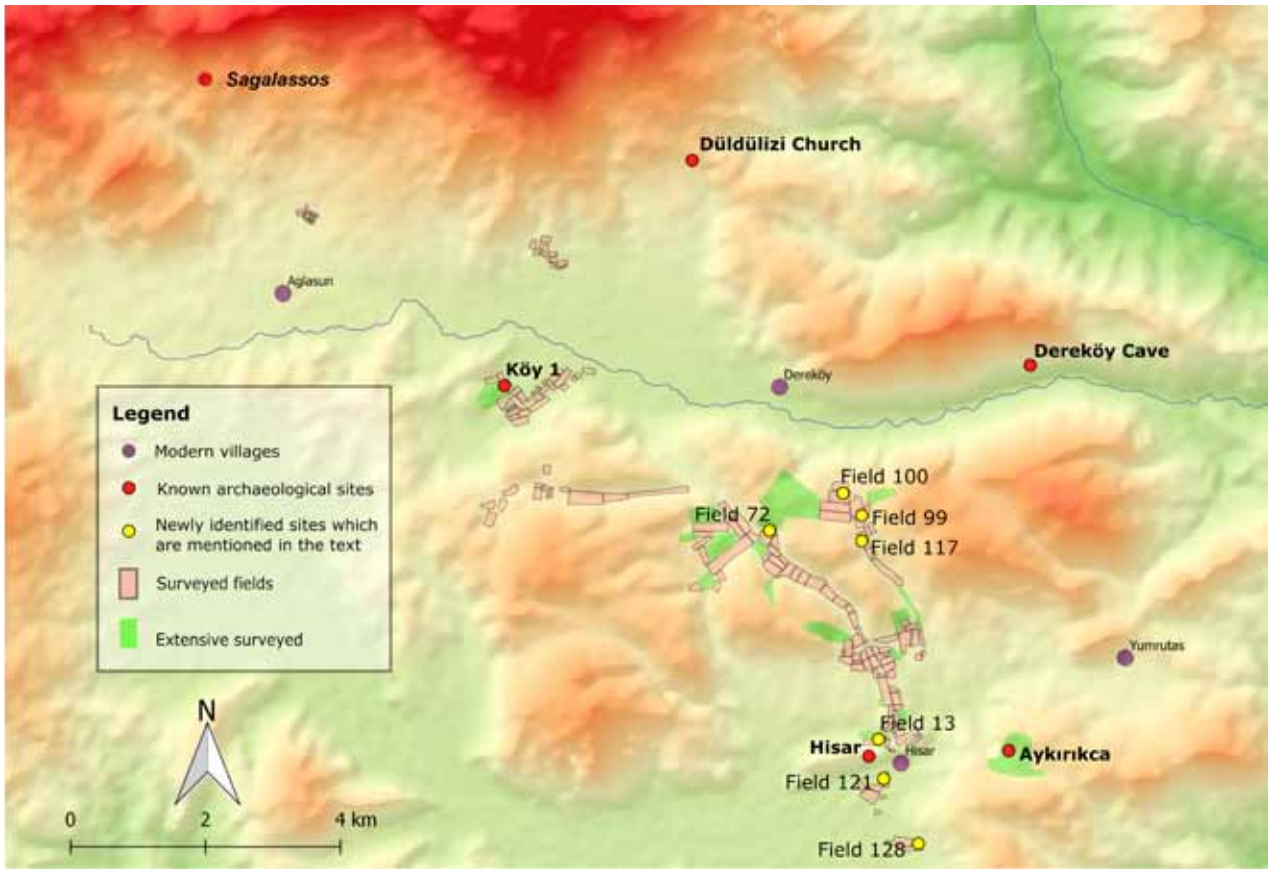

Fig. 2 Overview of surveyed area in the Dereköy – Hisar area with all the sites mentioned in the text indicated.

Res. 2 Hisar – Dereköy araştırma alanının genel görüntüsü ve metinde sözü edilen sitlerin konumları.

other intensive survey work carried out in the eastern Mediterranean. For the Dereköy-Hisar intensive survey, the field walkers surveyed tracts of 50 m length and 1 m wide which were placed 20 m apart. We attempted to sample all different landscapes units that make up the Dereköy-Hisar area: valleys, uplands, hill-spurs, hills, and isolated plateaus and to survey them as completely as possible. However, occasionally crops or very dense vegetation, especially on the hills themselves, prohibited this form of surveying. In that case, the field was either skipped or the team shifted to a less systematic extensive survey methodology in which field walkers were still spaced 20 m between each other but were allowed to move off their straight line. All fields were measured by a GPS device and located on publicly available aerial photographs.

arazide ardışık ve yoğun yürüme biçimindedir. Dereköy – Hisar yoğun yüzey araştırması sırasında ekip üyeleri arazide, birbirinden 20 m arayla, 1 m genişliğinde ve 50 m uzunluğunda şeritlerde yürümüşlerdir. Dereköy – Hisar yöresinde karşılaşılan her tür coğrafi birimde (vadi, yayla, yamaç, tepe, izole platolar vb.) ve mümkün olduğunca tümçül yürüme gerçekleştirilmeye çalışılmıştır. Ne var ki, yer yer kayalıklar veya özellikle tepelerdeki yoğun bitki örtüsü yoğun yürüyüşe izin vermemiştir. Böyle durumlarda ya söz konusu alan atlanmış ya da yürüme düzeni biraz esnetilerek, yine 20 m arayla dizilen üyelerin düz hattan sapmalarına izin verilmiştir. Tüm alanlar GPS cihazıyla ölçülerek kamu erişimine açık hava fotoğrafları üzerine işaretlenmiştir.

Sonuçlar

Ekibimiz toplamda 185 alanda inceleme yapmıştır (Res. 2) ve 24 alanda çeşitli dönemlere ait buluntu yoğunluğu tespit etmiştir. Bunlar arasında Geç Roma – Erken Bizans ve Osmanlı dönemleri en iyi temsil edilenler olmakla beraber tarih öncesi, Demir Çağı ve Roma İmparatorluk dönemleri de saptanmıştır. Ama tüm

In search of the Middle Chalcolithic (5500-4200 BC)", in: S. Steadman – G. McMahon (eds.), The Archaeology of Anatolia: Recent Discoveries (2011-2014) Vol. I (2015) 282-301.

Fig. 3 Middle Paleolithic artefacts attested at Field 117 among which is a Levallois core.

Res. 3 Alan 117'de saptanan Orta Paleolitik objeleri ve bir Levallois çekirdek.

Results

In total, the archaeological survey team investigated 185 fields (Fig. 2) in the research area and discovered about twenty-four new artefact concentrations from various time periods. The best represented periods were the Late Antique and Ottoman period but also sites dating to Prehistory, Iron Age, and Imperial Roman centuries were identified in the field. Due to size restrictions of this article not all sites will be discussed here. Due to size restrictions of this article not all sites will be discussed here.⁴

The oldest indications of human activity in the Dereköy-Hisar region can be dated back to the Middle Paleolithic period (120,000 – 45,000 B.C.). This period was not only represented by some loose finds but also a relatively dense concentration of Middle Paleolithic artefacts was discovered on a high altitude plateau: Field 117 (Fig. 2). The Middle Paleolithic artefacts were knapped by the Levallois flaking technique from primarily greenish and red-brown chert that naturally occurred in the area. The identified Middle Paleolithic material consisted mostly of flakes, but also scrapers and blades were observed. Furthermore, a Levallois core (Fig. 3) with radial preparation was documented,

sitlerin bu raporun kısalığı nedeniyle burada ele alınması mümkün değildir.

Dereköy – Hisar yöresinde insan varlığının en eski izleri Orta Paleolitik Dönem'e (MÖ 120.000-45.000) aittir. Bu dönem, bir grup münferit buluntuyla değil yüksek rakımlı bir platoda yer alan Alan 117'de (Res. 2) nispeten yoğun Orta Paleolitik objeleriyle temsil edilmektedir. Bu objeler, genelde yörede doğal bulunan yeşilimsi ve kırmızı-kahve sileksten Levallois tekniğiyle yontulmuştur. Saptanan Orta Paleolitik objeleri çoğunlukla yongalardan ibaret olmakla birlikte kazıyıcılar ve dilgiler de görülmüştür. Üstelik, radyal hazırlanmış bir Levallois çekirdek (Res. 3) de belgelenmiş olup litik objelerin yerel üretilmiş olabileceğine işaret edebilir. Alan 117'deki objelerin dikkat çeken bir özelliği hava koşullarının etkisine uzun süre maruz kalmayıp, "taze" olmalarıydı. Bu gözleme dayanarak lokal erozyon özelliklerinin alttaki dolguları keserek oldukça yakın bir zamanda bunları ortaya çıkardığı akla gelmektedir. Orta Paleolitik objelerin, eğer varsa, kesin stratigrafik konumu daha sonra saptanmalıdır. Ancak, Orta Paleolitik objelerin yoğun şekilde bulunması bölgemizde saptanan en erken arkeolojik belgelemeyi temsil etmekte olduğundan çok büyük öneme sahiptir ve erken hominidlerin yayılımı gibi daha geniş kapsamlı araştırmalara katkıda bulunabilir.

Orta Paleolitik objelerin yanı sıra en az altı alanda daha litik obje yoğunluğu saptanmış olup geç Üst Paleolitik – Epipaleolitik, hatta Erken Neolitik'e atfedilebilir fakat kronolojik çerçeveyi tam oturtabilmek için daha ayrıntılı inceleme yapılması gereklidir. Bu buluntu gruplarında çoğunlukla rötüşüz yongalar bulunmakla beraber

⁴ For a more detailed overview one is referred to Vandam, R., Willett, P. and Poblome J. 2017. Chapter 15: Living on the margins. First results from the Dereköy Archaeological Survey of the Sagalassos Project in the Western Taurus Mountains. In: Steadman, S.R., McMahon, G. (Eds.), The Archaeology of Anatolia: Recent Discoveries (2014-2016) Vol II, Cambridge Scholar Press, Cambridge. 321-346.

Fig. 4 Large concentration of Upper Final Paleolithic-Epipaleolithic-Early Holocene lithics found at Field 100.
Res. 4 Alan 100'de Üst Son Paleolitik – Epipaleolitik litiklerin yoğun bir grubu ele geçmiştir.

indicating that lithic artefacts might have been locally produced. Notable about the artefacts at Field 117 was that these were fresh, in the sense that they were not weathered by exposure at the surface for a long period. This observation suggests that the local gully system has cut into underlying deposits and washed out the artefacts relatively recently. The exact stratigraphic position, if at all, of the Middle Paleolithic artefacts remains to be determined. However, the discovery of the Middle Paleolithic concentration is of great importance as it is the earliest documented archaeology in our region that can shed light on broader research themes such as the dispersal of early hominins.

In addition to the Middle Paleolithic artefacts, at least six lithic artefact concentrations have been found which could be dated to the Upper Final – Epipaleolithic and possibly even to the Early Holocene, but more research is required to firmly establish this chronological framework. These concentrations comprised mostly unretouched flakes, but also tools such as microlithic blades were identified. The lithics consisted mainly of reddish or greenish chert and white quartz, but also two obsidian flakes were found in Field 100 (Fig. 4). With more than 400 collected lithics, the above-mentioned periods were particularly well-represented in our survey. Similar artefacts were already published from the Dereköy Cave and identified at other locations more to the east of our 2016 survey area. These were found during previous extensive survey campaigns². This evidence indicates that the area was favorable to hunter-gather groups in general, possibly related to the availability of high-quality resources, be it grazing land or chert outcropping. Noteworthy is that this high number of lithic artefacts in

mikrolitik dilgiler gibi aletler de tespit edilmiştir. Litikler çoğunlukla kırmızımsı veya yeşilimsi sileks ve beyaz kuvars olup Alan 100'de iki adet obsidyen yonga da belgelenmiştir (Res. 4). Yukarıda sözü edilen dönemler yüzey araştırmamızda toplanan 400'den fazla litik ile çok iyi temsil edilmektedir. Benzer objeler, Dereköy Mağarası'ndan yayımlanmış ve 2016 yılı araştırma alanımızın daha doğusundaki bazı lokasyonlarda daha önceki yoğun yüzey araştırmalarımız sırasında saptanmıştır. Bu kanıtla yörenin genelde avcı-toplayıcı grupların tercih ettiği alanlardan olduğu ve olasılıkla hayvanların otladığı alanların varlığı veya sileks yatağı bulunmasıyla ilintili olduğu öne sürülebilir. Burada dikkat çekilmesi gereken husus, yüzey araştırmamızda yüksek miktarda litik objenin ele geçmesidir, ve örneğin Burdur Ovası gibi alçak rakımlı alanlardaki yüzey araştırması sonuçlarıyla tam bir tezat söz konusudur.

Tarih öncesi dönemin son evreleri birkaç Geç Kalkolitik sit ve münferit buluntularla temsil edilmektedir. Bazı Geç Roma – Bizans sitlerinde, bir avuç denebilecekten daha fazla prehistorik parça bulduk ki, bu da, söz konusu sitlelerin tarih öncesi dönemde öncülleri bulunduğu anlamına gelebilir. Üstelik, Dereköy Mağarası kazısında ele geçen malzemenin tekrar incelenmesi ve Demir Çağı'na atfedilen Aykırıçça (bk. aşağıda) öreninin tekrar ziyaret edilmesi sonucu, söz konusu sitlelerde önemli miktarda Geç Kalkolitik parça saptadık. Kalkolitik malzemenin çoğu, MÖ 3500 civarına tarihlenen Geç Kalkolitik Kuruçay Tabaka 6 malzemesine yakın benzerlik sergiler ve tipolojik benzerlik söz konusudur. Bu yeni sonuçlar, MÖ

Fig. 5 Late Chalcolithic material identified during the 2016 survey campaign: sherds made from local clays and a few of them evidence a dark grey/black slip.

Res. 5 2016 yılı yüzey araştırması sırasında saptanan Geç Kalkolitik malzeme. Çanak-çömlek parçaları yerel kilden yapılmış olup çok azında koyu gri/siyah slip izi saptanmıştır.

Fig. 6 Circular structure/burial no. 2 at Aykırıkça. In the remnants of an illegal excavated pit painted Iron Age pottery fragments have been identified.

Res. 6 Aykırıkça yuvarlak yapı / mezar no. 2. Bu yapıda gerçekleştirilen kaçak kazının atıklarında Demir Çağı keramikleri saptanmıştır.

our survey stands in stark contrast with previous survey results in the lowland areas, as for instance during the Burdur Plain survey.

Late Prehistory was represented by several Late Chalcolithic sites and various loose finds. At several Late Roman-Byzantine sites we identified more than a handful of prehistoric sherds, indicating that these sites might have had a prehistoric predecessor. Furthermore, through restudying the excavated Dereköy Cave material and revisiting the Iron Age site of Aykırıkça (see below), we also identified a significant amount of Late Chalcolithic sherds at these sites. Most of the Chalcolithic material was closely related and illustrated typological parallels with the Late Chalcolithic Kuruçay Level 6 material, which can be dated to around 3500 B.C. These new results illustrate a spike in human activity in the 4th Millennium B.C., which fits well with our current understanding of this period. During the Late Chalcolithic we noticed, for example in the Burdur Plain, an increase of population in the lowlands with high settlement numbers and exploration of new areas. Also in Western Anatolia, Late Chalcolithic communities expanded their footprint in the landscape.

Next to the prehistoric finds the survey discovered an Iron Age concentration on a high altitude plateau at Field 99 (Fig. 2). However, while revisiting the ancient site of Aykırıkça located high in the hills (1400 m altitude) and southeast of the modern village of Hisar, new information about this period was also gained. The site was already known through previous extensive surveys of our project⁵, but was again reinvestigated during the

4. binyılda insan faaliyetlerinde bir sıçramaya işaret eder ki, bu durum da söz konusu dönemle ilgili mevcut anlayışımızla uyum içerisindedir. Örneğin Burdur Ovası'nın Geç Kalkolitik Dönemi'nde düşük rakımlı arazide yüksek yerleşim sayısı ve yeni alanların keşfiyle birlikte nüfus artışı dikkat çekmektedir. Batı Anadolu'da da Geç Kalkolitik toplulukları topografyaya izlerini bırakmışlardır.

Tarih öncesi buluntuların yanında, yüzey araştırması sırasında yüksek rakımlı bir platoda, Alan 99'da (Res. 2), Demir Çağı yoğunlaşması saptanmıştır. Ancak, Hisar Köyü'nün güneydoğusunda, 1400 m rakımdaki Aykırıkça sitine yaptığımız bir ziyarette bu dönemle ilgili yeni veri de toplanmıştır. Bu sit, projemizin daha önceki kapsamlı yüzey araştırmalarından bilinmekteydi⁴ fakat kronolojisi-netleştirmek ve yeni bulunan yüzey malzemesini kontekste oturtmak amacıyla 2016 yılında tekrar incelendi. Böylece Aykırıkça öreninin esas olarak Geç Kalkolitik ve Demir Çağı birleşenleri bulunan ve yeterli miktarda Epipaleolitik malzemenin de gözlemlendiği "çok dönemli" bir sit olduğu kesinliğe kavuşmuş oldu. Genelde malzeme, kabaca sarp yamacın batı ucundan doğuda doğal bir savunma sağlayan tepenin dik sırtına kadar uzanan 400 x 300 m'lik bir alanda ele geçmiştir. Site en az 16 adet yarım daire biçimli yapıya (Res. 6) ve bazıları bunların üzerine inşa edilmiş birkaç tane de Geç Osmanlı ağılına rastladık. Dairesel kireçtaşı yapıların çapları 15 m civarında olup yükseklikleri de 1 m kadardır. Bu yapıların bir kısmını zaten biliyorduk ancak tespit edildiği üzere dördünün kaçak kazıyla tahrip edilmiş ve bazılarının

⁵ M. Waelkens – E. Paulissen – H. Vanhaverbeke – İ. Öztürk – B. De Cupere – H. A. Ekinici – P. M. Vermeersch – J. Poblome – R. Degeest, "The 1994 and 1995 Surveys in the Territory

⁴ M. Waelkens – E. Paulissen – H. Vanhaverbeke – İ. Öztürk – B. De Cupere – H. A. Ekinici – P. M. Vermeersch – J. Poblome – R. Degeest, "The 1994 and 1995 Surveys in the Territory of Sagalassos", bk.: M. Waelkens – J. Poblome (ed.), Sagalassos IV. Report on the Survey and Excavation Campaigns of 1994 and 1995 (1997) 36-37.

2016 survey campaign to secure its chronology and to contextualize the newly found survey materials. It became clear that Aykırıka is a multi-period site with mainly Late Chalcolithic and Iron Age components, but also a sufficient amount of Epilaleolithic-Early Holocene materials was observed. In general, the materials at the site were found over an area of 400 by 300 m, roughly between the western edge of the cliff and the steep ridge of the hill, which provided natural defense to the site in the east. At the site we encountered at least sixteen semi-circular structures (Fig. 6) alongside several Late Ottoman corrals, some of which were built on top of these structures. The dimensions of the different circular limestone structures varied around 15 m in diameter and about 1 m in height. Although the presence of some of these structures were already known to us, we discovered that four of them were illegally excavated, resulting in the complete destruction of some, while at others pits measuring 2 by 2 m were dug out (Fig. 6). A study of Google Earth images illustrated that the illegal excavations happened within the last three years. In one of the illegal trench debris we discovered burned human bone fragments, pieces of a metal artefacts, and ceramics which could be identified as locally made painted Iron Age pottery (800-600 B.C.; Fig 6). Based on these finds and the fact that we are dealing with round prominent structures, a case can be made for interpreting these as Iron Age burials or tumuli.

Most remains of this survey season stem from the Late Roman – Early Byzantine periods (5th-6th century A.D.). Not less than sixteen sites were linked to this period. Notable is the wide range of different types that these sites comprise. Most of the Late Roman – Early Byzantine artefact concentrations can be interpreted as small- to medium-sized farming settlements but also metal production sites, a cave site with a Greek inscription, and a church (Field 72, Figs. 2, 7), and potential observation posts on strategic locations were encountered. The Late Roman – Early Byzantine settlements were not restricted to a certain landscape unit, but occurred in different settings in both the valleys and highlands. Interesting is the fact that the high number of Late Roman – Early Byzantine sites confirm that an increase in population resulted in economic specialization (e.g., local amphora production at the different identified sites) during this time period⁶. Most of the sites continued into the

tamamen yıkılmış ve diğerlerinde ise 2 x 2 m'lik çukurlar açılmıştı (Res. 6). Google Earth görüntülerinin karşılaştırılması sonucu bu kaçak kazıların son üç yıl içinde gerçekleştiği anlaşıldı. Kaçak kazı açmalarının kalıntıları arasında yanık insan kemiği parçaları, bir madeni esere ait parçalar ve yerel üretim boyama bezemeli Demir Çağı'na (MÖ 800-600) (Res. 6) atfedilebilecek keramik parçaları saptadık. Söz konusu bulgulara ve yuvarlak biçimli büyük yapıların varlığına dayanarak burada Demir Çağı'na ait mezar veya tümülüsler bulunduğu şeklinde bir yorum yapmak mümkün görünmektedir.

Bu yüzey araştırması sezonunda ele geçen malzemenin çoğu Geç Roma – Erken Bizans (MS 5.-6. yy.) dönemlerine aittir ve bu sitlerin sayısı en az 16'dır. Sitlerin içerdiği farklı tiplerin geniş yelpazesi dikkat çekicidir. Geç Roma – Erken Bizans olarak malzeme gruplarının çoğu küçük ila orta büyüklükte tarım yerleşimi olarak yorumlanabilir, fakat maden işliği, Yunanca kitabeli ve kiliseli bir mağara (Alan 72, Res. 2 ve 7), ve stratejik noktalarda muhtemel gözetleme noktaları da saptanmıştır. Geç Roma – Erken Bizans yerleşimleri belirgin bir topografik birimle sınırlı olmayıp hem vadiler hem de yaylalarda karşılaşılabilmektedir. İlginç olan, çok sayıda Geç Roma – Erken Bizans sitinin tespit edilmesi, bu dönemde artan nüfusun ekonomik ihtisaslaşmaya (örn. çeşitli sitlerde yerel amphora üretimi) yol açtığını teyit etmektedir⁵.

Fig. 7 Rubble and in situ wall of the apse of Late Roman – Byzantine church at Field 72, whose length is estimated at 16.40 m and width of 5.60 m.

Res. 7 Alan 72'de Geç Roma – Bizans kilisesinin molozu ve in situ apsis duvarı. Kilise'nin toplam uzunluğu 16.40 m ve genişliği 5.60 m olarak tahmin edilmektedir.

of Sagalassos", in: M. Waelkens – J. Poblome, Sagalassos IV. Report on the Survey and Excavation Campaigns of 1994 and 1995 (1997) 36-37.

⁶ J. Poblome, "The Economy of the Roman World as a Complex Adaptive System. Testing the Case in Second to

⁵ J. Poblome, "The economy of the Roman world as a complex adaptive system. Testing the case in second to fifth century CE Sagalassos", bk.: P. Erdkamp – K. Verboven (ed.), *Structure and Performance in the Roman Economy. Models, Methods and Case Studies. Collection Latomus vol. 350* (2014) 97-140.

Fig. 8 Late Ottoman cistern found south of Field 128 in the Hisar Plain.

Res. 8 Hisar Ovası'nda Alan 128'in güneyinde bulunan Geç Osmanlı Dönemi'ne ait bir sarnıç.

Byzantine Dark Age (late 7th-9th centuries A.D.), but also new sites were found associated with this period. In this respect, it is worth mentioning the large Byzantine settlement in the Hisar Valley south of the modern village of Hisar at Field 128 (Fig. 2). A few of the Late Roman – Early Byzantine sites revealed also Imperial Roman (1st-2nd centuries A.D.) material, and at Field 13 (Fig. 2) even some late Classical-Early Hellenistic sherds. Whether these sites have their roots in these earlier periods is currently unclear. The identified Roman Imperial pottery, for instance, was mostly very weathered and possibly brought to these locations as part of manuring activities, a phenomenon that has been observed in different regions in the Eastern Mediterranean.

The last period from which sites were encountered is the Late Ottoman period (1700 A.D. onwards). In total twelve artefact concentrations could be assigned to this period. At many older sites (i.e., Prehistoric or Roman – Byzantine) Late Ottoman materials were attested. In

Sitlerin çoğu Bizans Karanlık Çağı'nın (MS geç 7.-9. yy.) içlerine kadar varlığını sürdürmüştür ancak bu dönemle ilgili yeni alanlar da saptanmıştır. Bu bağlamda, günümüz Hisar Köyü'nün güney yönünde Hisar Vadisi'nde Alan 128'deki büyük Bizans yerleşiminden söz edilmektedir (Res. 2). Geç Roma – Erken Bizans yerleşimlerinin bir kısmında Roma İmparatorluk Çağı'na (MS 1.-2. yy.) ait malzeme saptanmış olup Alan 13'te (Res. 2) ise bir miktar Geç Klasik – Erken Hellenistik seramik parçaları dahi ele geçmiştir. Ancak söz konusu sitlerde yerleşimin bu kadar erkene gidip gitmediği henüz kesin olarak bilinmemektedir. Örneğin saptanan Roma İmparatorluk Dönemi seramiği çoğunlukla aşınmış örneklerdir ve olasılıkla gübreleme yapılırken buraya dışarıdan getirilmiş olabilir ki, bu olgu Doğu Akdeniz'in değişik bölgelerinde gözlemlenmiştir.

Sitlere işaret eden en son dönem Geç Osmanlı (MS 1700'den itibaren) olup toplamda 12 bulgu yoğunluğu bu döneme atfedilebilir. Daha erkene (örn. Prehistorik veya Roma – Erken Bizans) tarihlenen bir çok sitte de Geç Osmanlı malzemesi saptanmıştır. Çoğu durumda iskan bir veya birkaç haneyle sınırlı olsa gerektir. Günümüz Hisar Köyü'nün güneybatısında yer alan bir

Fifth Century CE Sagalassos", in: P. Eerdkamp – K. Verboven, Structure and Performance in the Roman Economy. Models, Methods and Case Studies (2014) 97-140.

most cases the occupation was probably limited to one or a few households. In one case, at Field 121 (Fig. 2) south of the modern village of Hisar, we have good indications that we are dealing with a more substantial village-type settlement. In contrast to our other survey outcomes, we noticed an especially high number of off-site densities for the Late Ottoman period. This is probably the result of a different economic strategy during this period with a stronger focus on pastoral activities. Related to these activities were the different stone-built cisterns that were documented in the Hisar-Dereköy landscape (Fig. 8). Some of the cisterns were still in use, but their construction and the occurrence of Ottoman jug fragments in close proximity to these structures suggest that they dated back to the Late Ottoman period.

In conclusion, the 2016 Sagalassos Survey was very successful and produced an extensive amount of new information on settlement patterns and human activities of communities that inhabited marginal landscapes in the past. Our results demonstrate that these areas have a rich history and great archaeological potential, and that they formed an integral part of the human landscape of the past. In 2017 we aim to continue our research on these landscape units in the eastern extent of the Sagalassos research area.

örnekte (Alan 121, Res. 2) köy tipi bir yerleşmeyle karşı karşıya olduğumuz söylenebilir. Diğer yüzey araştırması bulgularımıza tezat olarak, Geç Osmanlı Dönemi'nde çok sayıda sit-dışı buluntu yoğunluğu saptamış bulunuyoruz. Bu da muhtemelen söz konusu dönemde pastoral faaliyetlere ağırlık veren farklı bir ekonomik stratejinin sonucudur. Bu faaliyetlere ilişkin Hisar – Dereköy yöresinde belgelenen çeşitli kargir sarnıçlar örnek verilebilir (Res. 8). Bu sarnıçların bir kısmı halen kullanılmakta olup inşa teknikleri ve hemen yakınlarında Osmanlı testi parçaları bulunması bunların da Geç Osmanlı Dönemi'ne ait olduğunu düşündürmektedir.

Sonuç olarak 2016 yılı Sagalassos Yüzey Araştırması'nın çok başarılı geçmiş ve geçmişte marjinal topografyaları iskan eden toplulukların insani faaliyetleri ve yerleşme dokuları hakkında geniş çaplı yeni bilgiler edinilmiştir. Sonuçlarımızın gösterdiği üzere bu alanlar zengin bir tarihe, büyük arkeolojik potansiyele sahiptir ve geçmişin beşeri coğrafyasının entegre bir parçasını oluşturmaktadır. 2017 yılında Sagalassos araştırma alanımızın doğu kesiminde bu coğrafi birimlerdeki çalışmalarımızı sürdürmeyi planlıyoruz.